

به نام خدا

شهرداری و سیاست های موثر عمومی

مؤلف :
حافظ تمیمی زاده

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۵)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

سرشناسه: تمیمی زاده، حافظ، ۱۳۶۸
عنوان و نام پدیدآور: شهرداری و سیاست های موثر عمومی / مولف حافظ تمیمی زاده
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۵.
مشخصات ظاهری: ۱۱۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۳۰۱-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیفا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: شهرداری - سیاست - موثر عمومی
رده بندی کنگره: TP ۹۸۳
رده بندی دیویی: ۵۵/۶۶۸
شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۳۷۶۱۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیفا

نام کتاب: شهرداری و سیاست های موثر عمومی
مولف: حافظ تمیمی زاده
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: محدثه فرهمند
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۵
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۹۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۳۰۱-۸
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

این کتاب را به خانواده عزیزم تقدیم میکنم که همیشه حامی
و انگیزه بخش من بوده اند.

فهرست

پیشگفتار	۷
فصل اول: مبانی و مفاهیم بنیادین حکمرانی شهری	۱۱
تعریف و ماهیت مدیریت شهری	۱۱
جایگاه و نقش شهرداری در ساختار حکمرانی	۱۲
تمایز مدیریت شهری با مدیریت دولتی	۱۳
مفهوم سیاست عمومی در بستر شهر	۱۶
رابطه دولت مرکزی و حکومت محلی	۱۹
ساختارهای اداری و سازمانی شهرداری	۲۰
رویکردهای مشارکت محور در حکمرانی شهری	۲۲
مفهوم توسعه شهری پایدار	۲۳
کارکردهای اصلی مدیریت شهری	۲۵
اقتصاد سیاسی شهر و شهرداری	۲۷
جایگاه شهروند در فرآیند سیاست گذاری شهری	۲۸
نقش فناوری در بهبود اداره شهر	۲۹
فصل دوم: سیاست گذاری عمومی در نظام مدیریت شهری	۳۱
فرآیند سیاست گذاری عمومی و مراحل آن	۳۱
نقش داده و شواهد در سیاست گذاری	۳۳
ذی نفعان شهری و مدل های تحلیل ذی نفع	۳۴
ابزارهای سیاست گذاری شهری	۳۶
سیاست گذاری مبتنی بر رفتار شهروندی	۳۷
سیاست گذاری برای تاب آوری شهری	۳۸
سیاست گذاری برای عدالت شهری	۳۹
سیاست های مدیریت کلان ساختارهای شهری	۴۰

سیاست گذاری برای کاهش نابرابری فضایی.....	۴۱
سیاست گذاری مشارکتی با جامعه محلی.....	۴۴
فصل سوم: مالیه شهری و اقتصاد شهرداری.....	۴۷
منابع مالی پایدار برای شهرداری.....	۴۷
چالش‌های بودجه‌ریزی شهری.....	۴۸
مدیریت هزینه و بهره‌وری مالی.....	۴۹
درآمدهای محلی و مالیات‌های شهری.....	۵۰
نقش مشارکت عمومی-خصوصی در تأمین مالی.....	۵۱
ارزش‌افزوده زمین و ابزارهای مالی مرتبط.....	۵۲
سیاست‌گذاری در نظام عوارض و بهای خدمات.....	۵۳
سرمایه‌گذاری شهری و بازارهای مالی.....	۵۴
اقتصاد غیررسمی و تأثیر آن بر مدیریت شهری.....	۵۵
فساد مالی و سازوکارهای پیشگیری.....	۵۶
شفافیت مالی در مدیریت شهری.....	۵۷
سیاست‌های توسعه اقتصادی محلی.....	۵۸
فصل چهارم: خدمات شهری و مدیریت زیرساخت‌ها.....	۶۱
اصول برنامه‌ریزی برای خدمات شهری.....	۶۱
مدیریت حمل‌ونقل شهری و سیاست‌های آن.....	۶۲
مدیریت پسماند و سیاست‌های محیط‌زیستی.....	۶۳
توسعه فضاهای عمومی و امکانات شهری.....	۶۴
مدیریت بحران و ایمنی شهری.....	۶۵
زیرساخت‌های آبی و زهکشی شهری.....	۶۷
نورپردازی و روشنایی شهری.....	۶۸
نوسازی و بهسازی بافت‌های فرسوده.....	۷۰

فصل پنجم: مشارکت اجتماعی و نقش شهروندان در حکمرانی شهری ۷۳

مفهوم مشارکت شهروندی ۷۳

ابزارهای مشارکت اجتماعی در شهر ۷۴

شورایاری ها و نهادهای محلی ۷۵

نقش تشکل های مردمی در مدیریت شهری ۷۶

فرهنگ سازی شهری و آموزش شهروندی ۷۷

مشارکت دیجیتال و پلتفرم های هوشمند ۷۹

مدیریت تعارضات اجتماعی در فضاهای شهری ۸۰

اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی ۸۱

سیاست گذاری برای ارتقای تعامل شهروندی ۸۲

نقش رسانه ها در حکمرانی شهری ۸۳

مدیریت انتظارات عمومی ۸۴

فصل ششم: آینده حکمرانی شهری و سیاست های نوآورانه ۸۷

مدیریت شهری هوشمند ۸۷

کاربرد هوش مصنوعی در اداره شهر ۸۸

شهرهای خلاق و اقتصاد دانش بنیان ۸۹

گذار به حمل و نقل پاک و پایدار ۹۱

آینده مدیریت بحران شهری ۹۲

سیاست های نوآورانه تأمین مالی ۹۴

آینده پژوهی در مدیریت شهری ۹۵

سیاست گذاری برای شهرهای تاب آور ۹۶

مدیریت اقلیم محور و سازگاری با تغییرات آب و هوایی ۹۷

تحول دیجیتال در شهرداری ۱۰۰

تغییرات جمعیتی و پیامدهای آن ۱۰۱

سخن آخر ۱۰۱

منابع مأخذ ۱۰۵

منابع فارسی ۱۰۵

منابع انگلیسی ۱۰۷

پیشگفتار

شهر امروز تنها یک محدوده جغرافیایی یا مجموعه‌ای از خیابان‌ها، ساختمان‌ها و جمعیت نیست؛ شهر زیست‌جهانی پیچیده و پویا است که در آن شبکه‌ای درهم‌تنیده از روابط انسانی، اقتصادی، فرهنگی و نهادی جریان دارد. در چنین بستری، کیفیت زندگی شهروندان نه تنها نتیجه رفتارهای فردی آنان، بلکه محصول ساختارهایی است که از سوی نهادهای مدیریت شهری طراحی، اجرا و نظارت می‌شود. از میان همه این نهادها، شهرداری جایگاهی یگانه دارد؛ نهادی که بیش از هر سازمان عمومی دیگر، با زندگی روزمره مردم تماس مستقیم دارد و تصمیم‌های آن به سرعت در چهره شهر و تجربه زیسته شهروندان دیده می‌شود. با این حال، شناخت و تحلیل این نهاد پیچیده تنها زمانی ممکن است که شهرداری را فراتر از یک سازمان خدماتی بررسی کنیم و آن را به‌عنوان مجموعه‌ای از سیاست‌ها، تعاملات قدرت، نهادهای اجتماعی و انتخاب‌های عمومی بشناسیم.

نگاهی به تاریخ مدیریت شهری در ایران و جهان نشان می‌دهد که شهرداری‌ها در گذر زمان از نهادهایی با نقش اجرایی ساده به سازمان‌هایی با وظایف راهبردی، برنامه‌ریزی کلان و مسئولیت‌های گسترده اجتماعی تبدیل شده‌اند. اگر در گذشته وظایفی مانند نظافت معابر، روشنایی یا ساماندهی بازارها در صدر امور قرار داشت، امروز مسائلی مانند عدالت فضایی، پایداری محیط‌زیست، تاب‌آوری در برابر بحران‌ها، مشارکت شهروندی، توسعه هوشمند، شفافیت و حکمرانی داده‌محور بخشی جدایی‌ناپذیر از مدیریت شهری شده‌اند. در چنین فضایی، شهرداری دیگر تنها «متولی خدمات» نیست، بلکه «بازیگر اصلی حکمرانی شهری» محسوب می‌شود و به همین دلیل فهم سیاست‌های عمومی در ارتباط با آن اهمیتی بنیادین پیدا می‌کند.

ماهیت سیاست‌گذاری عمومی در فضای شهری تفاوت‌های جدی با سیاست‌گذاری در سطح ملی دارد. در سطح شهر، تصمیم‌ها سریع‌تر اثر می‌گذارند، ذی‌نفعان متنوع‌تر هستند، مسائل پیچیده‌تر و چندوجهی‌اند و اغلب نیاز به راه‌حلی دارند که تلفیقی از رویکردهای فنی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی باشد. همچنین، شهرداری‌ها به دلیل نزدیکی به مردم، بیش از هر نهاد عمومی در معرض مطالبه‌گری و ارزیابی مستقیم شهروندان‌اند. این ویژگی‌ها موجب شده است که مطالعه سیاست‌های عمومی در حوزه مدیریت شهری نه تنها یک ضرورت علمی، بلکه یک نیاز عملی و فوری برای اداره بهتر شهرها باشد.

در جهان امروز، بسیاری از چالش‌های مهم زندگی بشر در مقیاس شهری رخ می‌دهد. تغییرات اقلیمی در شهرها نمود عینی پیدا می‌کند، مهاجرت‌ها بیش از همه بر شهرها فشار وارد می‌سازد، نابرابری‌ها در فضاهای شهری دیده می‌شود، و رقابت اقتصادی میان شهرها ابعاد جهانی پیدا کرده است. از سوی دیگر، فرصت‌های بزرگ نیز در همین مقیاس شهری خلق می‌شود: نوآوری‌های فناورانه، اکوسیستم‌های خلاق، اقتصادهای دانش‌بنیان، گردشگری شهری، و سرمایه‌گذاری‌های بزرگ همگی در چارچوب شهر اتفاق می‌افتند. در چنین شرایطی، اگر مدیریت شهری نتواند از سیاست‌گذاری هوشمندانه و علمی بهره‌برد، نه تنها از حل مسائل بازمی‌ماند، بلکه فرصت‌های توسعه را نیز از دست خواهد داد.

یکی از چالش‌های مهم در حوزه شهرداری‌ها، شکاف میان تصمیم‌های سیاست‌گذاری و اجرا است. تصمیم‌ها اغلب در سطحی اتخاذ می‌شوند که از واقعیت‌های کف شهر فاصله دارد یا بر مبنای داده و شواهد کافی شکل نمی‌گیرد. این موضوع می‌تواند به ناکارآمدی، اتلاف منابع و کاهش اعتماد عمومی منجر شود. بنابراین، ارتقای دانش نظری و کاربردی درباره مدیریت شهری و سیاست‌های عمومی از دو جهت اهمیت دارد: نخست اینکه سیاست‌گذاران و مدیران شهری بتوانند تصمیم‌های دقیق‌تر و مؤثرتر بگیرند، و دوم اینکه محیطی فراهم شود که نهادهای شهری توان سازگاری با تغییرات سریع و پیچیده را داشته باشند.

در تدوین این کتاب، هدف اصلی ارائه نگرشی جامع، یکپارچه و کاربردی به مدیریت شهری و شهرداری‌هاست؛ نگرشی که نه فقط بر شناخت ساختارها و قوانین تکیه دارد، بلکه ریشه‌های اقتصادی، اجتماعی، نهادی و رفتاری تصمیم‌ها را نیز بررسی می‌کند. مدیریت شهری تنها یک فعالیت اداری نیست؛ مجموعه‌ای از انتخاب‌های سیاسی، اجتماعی و مدیریتی است که هر کدام پیامدهای گسترده‌ای برای توسعه شهر دارند. بنابراین، تحلیل شهرداری و سیاست‌های عمومی نیازمند رویکردی چندبعدی است: فهم مسائل شهری، شناخت ذی‌نفعان، تحلیل ساختارهای حکمرانی، بررسی ابزارهای مالی و نهادی، و توجه به نقش مردم و مشارکت اجتماعی.

از سوی دیگر، در فضای کنونی جهان که تغییرات فناوری، سرعت تحول مدل‌های کسب‌وکار و دگرگونی سبک زندگی شهروندان هر روز شتاب بیشتری می‌گیرد، مدیریت شهری نمی‌تواند با رویکردهای سنتی اداره شود. شهرداری‌ها ناگزیر از حرکت به سوی نوآوری، دیجیتال‌سازی، شفافیت و چابکی هستند. این تحول نه تنها در ابزارهای اجرایی بلکه در الگوهای سیاست‌گذاری نیز باید رخ دهد. تصمیم‌ها باید مبتنی بر داده، تحلیل و آینده‌نگری باشد و شهرداری بتواند ساختارهای خود را با نیازهای جدید شهرها سازگار کند.

کتاب حاضر از یک سو به خواننده کمک می‌کند ماهیت پیچیده و چندلایه مدیریت شهری را بهتر درک کند و از سوی دیگر ابزارهایی ارائه می‌دهد که بتواند سیاست‌های عمومی مؤثر و پایدار را در این حوزه شناسایی و طراحی کند. تمرکز اصلی بر آن است که شهرداری نه تنها مجموعه‌ای از واحدهای اجرایی، بلکه نهادی اثرگذار در کیفیت زندگی شهری و توسعه پایدار محسوب می‌شود. از این رو، مطالعه آن باید در بستری گسترده‌تر از عملیات روزانه دیده شود و در چارچوبی مبتنی بر تحلیل نظام‌مند، نگاه آینده‌نگر و رویکرد مشارکتی قرار گیرد.

در این مسیر، تلاش شده است مباحث کتاب به گونه‌ای ارائه شود که هم پژوهشگران دانشگاهی و هم مدیران شهری، کارشناسان شهرداری، دانشجویان رشته‌های مرتبط و حتی شهروندانی که به مسائل شهری علاقه‌مند هستند بتوانند از آن بهره‌مند شوند. پیچیدگی شهر امروز ایجاب می‌کند که دانش مدیریت شهری نه در انحصار متخصصان فنی بلکه در اختیار گروه‌های مختلف قرار گیرد تا امکان مشارکت

مؤثرتر فراهم شود. بدون مشارکت آگاهانه و فعال شهروندان، هیچ سیاست عمومی—even اگر علمی و دقیق طراحی شده باشد—به موفقیت نخواهد رسید.

نگارش این کتاب حاصل سال‌ها مطالعه، مشاهده میدانی و تجربه ارتباط با نهادهای شهری است. در تمام مراحل، تلاش شده است واقعیت‌های مدیریت شهری در کنار مفاهیم نظری قرار گیرد تا کتاب هم از نظر علمی استوار باشد و هم از نظر کاربردی قابل استفاده. امید است این اثر بتواند سهمی هرچند کوچک در گسترش ادبیات علمی مدیریت شهری، تقویت نگاه سیاست‌گذاری در شهرداری‌ها و ارتقای کیفیت حکمرانی شهری داشته باشد.

در پایان، شایسته است از همه پژوهشگران، مدیران شهری، کارشناسان و شهروندانی که در سال‌های اخیر با پرسش‌ها، تجربیات و دغدغه‌های خود الهام‌بخش این مسیر بوده‌اند، قدردانی شود. بدون تلاش جمعی و نگاه مشارکتی، فهم شهر و اداره آن ممکن نیست. این کتاب نیز بخشی از همین تلاش مشترک برای اندیشیدن به شهری انسانی‌تر، عادلانه‌تر، کارآمدتر و آینده‌محور است.

فصل اول: مبانی و مفاهیم بنیادین حکمرانی شهری

تعریف و ماهیت مدیریت شهری

مدیریت شهری مفهومی گسترده است که بر مجموعه‌ای از سازوکارها، تصمیم‌ها، برنامه‌ها و کنش‌های مرتبط با اداره و هدایت شهر دلالت دارد. شهر تنها فضایی فیزیکی نیست، بلکه عرصه تعاملات اجتماعی، فعالیت‌های اقتصادی، شکل‌گیری هویت جمعی و پیوندهای فرهنگی است. این ویژگی چندلایه باعث می‌شود اداره امور شهری از سطح ساده نگهداری خدمات شهری فراتر رود و به سطحی برسد که سیاستگذاری، برنامه‌ریزی بلندمدت، هماهنگی سازمانی و پاسخ‌گویی به نیازهای متغیر جمعیت شهری را نیز دربرگیرد. مدیریت شهری تلاش می‌کند نظم، کارآمدی، آرامش و امکان رشد را در فضای شهری برقرار کند و در عین حال قابلیت انعطاف در برابر چالش‌های نوپدید شهری را حفظ کند.

ماهیت مدیریت شهری ماهیتی میان‌رشته‌ای است و برای کارآمدی نیازمند پیوند میان دانش‌های مختلف مانند برنامه‌ریزی فضایی، جامعه‌شناسی شهری، اقتصاد شهری، حقوق عمومی، محیط‌زیست، زیرساخت‌های شهری و مطالعات حمل‌ونقل است. این میان‌رشته‌ای بودن ناشی از این واقعیت است که هر تصمیم در شهر اثرات چندوجهی دارد. برای نمونه سیاست‌های مرتبط با حمل‌ونقل نه تنها جابه‌جایی را سامان می‌دهند، بلکه بر آلودگی، عدالت اجتماعی، کیفیت فضاهای عمومی، اقتصاد شهری، ساختار محلات و حتی سبک زندگی شهروندان اثر می‌گذارند. چنین پیچیدگی‌ای سبب شده مدیریت شهری به نهادهای تبدیل شود که باید پیامدهای تصمیم‌ها را در کلیت ساختار شهری و در بلندمدت مد نظر قرار دهد.

مدیریت شهری با مفهوم راهبری شهری نیز پیوند دارد. راهبری شهری نشان‌دهنده توانایی جهت‌دهی به تحولات شهر و ایجاد همسویی میان هدف‌های توسعه‌ای، فرصت‌های اقتصادی، خواسته‌های شهروندان و محدودیت‌های محیطی است. در این رویکرد، مدیریت شهری تنها به اداره امور جاری نمی‌پردازد، بلکه چشم‌اندازی به آینده دارد و می‌کوشد ظرفیت‌های شهر را برای نسل‌های آینده تقویت کند. این تلاش مستلزم سیاستگذاری مبتنی بر داده، شناخت ساختار اجتماعی شهر، توجه به پویایی جمعیتی و بهره‌گیری از مشارکت گروه‌های مختلف جامعه است.

مدیریت شهری در تعامل مداوم با نیروهای بیرونی و درونی شکل می‌گیرد. فشارهای ناشی از رشد شتابان جمعیت، تغییرات اقلیمی، مهاجرت، نابرابری فضایی و نیازهای نوین خدماتی از بیرون بر مدیریت شهری اثر می‌گذارند. از درون نیز ساختار اداری، توان مالی، فرهنگ سازمانی، سطح مشارکت شهروندان، هماهنگی میان نهادهای محلی و ظرفیت‌های مدیریت داده بر کیفیت اداره شهر تأثیر دارند. بنابراین

مدیریت شهری باید بتواند خود را با شرایط متغیر محیطی و اجتماعی سازگار کند و با اتکا به انعطاف پذیری ساختاری و خرد جمعی، پاسخ های جدیدی برای مسائل پیچیده شهری طراحی کند. مدیریت شهری نقشی مهم در شکل دهی به کیفیت زندگی دارد. توزیع متوازن خدمات عمومی، دسترسی عادلانه به حمل و نقل عمومی، ایجاد امنیت اجتماعی، توسعه فضاهای عمومی، مدیریت بحران، بهبود محیط زیست شهری، حمایت از کسب و کارهای کوچک، توسعه گردشگری شهری و حفاظت از میراث تاریخی از جمله عرصه هایی هستند که مدیریت شهری بر آنها اثر مستقیم دارد. این مسائل، پایه های اصلی زیست مطلوب شهری را تشکیل می دهند و اگر به شکل ناهماهنگ یا ناکارآمد اداره شوند، کیفیت زندگی را کاهش می دهند و احساس نابرابری و نارضایتی را در میان شهروندان افزایش می دهند.

مدیریت شهری بر پایه مشارکت اجتماعی معنا پیدا می کند. هیچ شهری بدون حضور و همراهی شهروندان خود اداره نمی شود. مشارکت مردم در قالب انجمن های محلی، گروه های داوطلبانه، مشورت های عمومی، سازوکارهای شفافیت، یا حتی بازخوردهای روزمره، به مدیریت شهری کمک می کند نیازهای واقعی جامعه بهتر شناسایی شود. مدیریت شهری اثربخش، مدلی است که شهروند را نه مخاطب منفعل، بلکه شریک فعال فرایند اداره شهر می بیند و برای توسعه حس تعلق اجتماعی ابزارهایی روشن فراهم می کند. این توجه به مشارکت اجتماعی یکی از ارکان اصلی پویایی و دوام مدیریت شهری کارآمد است.

جایگاه و نقش شهرداری در ساختار حکمرانی

شهرداری به عنوان مهم ترین نهاد اداره کننده امور شهر، در لایه ای از ساختار حکمرانی قرار دارد که مستقیماً با زندگی روزمره مردم پیوند دارد. جایگاه شهرداری در حکمرانی محلی، جایگاهی عملیاتی، راهبردی و نماینده مطالبات شهروندان است. این نهاد مسئولیت هدایت امور اجرایی شهر، طراحی و اجرای سیاست هایی در حوزه زیرساخت ها، خدمات شهری، برنامه ریزی و توسعه عمرانی، مدیریت بحران، بهبود محیط زیست و تنظیم فعالیت های شهری را بر عهده دارد. موقعیت شهرداری در حکمرانی محلی از این جهت مهم است که تصمیم های آن اثرات سریع و ملموسی بر تجربه زیست شهروندان در محلات و فضاهای عمومی دارد.

شهرداری در ساختار حکمرانی نقش واسط میان دولت ملی و جامعه محلی را ایفا می کند. بسیاری از سیاست ها و برنامه های سطح ملی تنها زمانی به نتیجه می رسند که شهرداری در سطح محلی آنها را اجرا کند. این رابطه دوسویه میان سطح ملی و محلی در قالب هماهنگی نهادی، تقسیم وظایف، تخصیص منابع و ارائه خدمات باید به گونه ای مدیریت شود که از تداخل مسئولیت ها یا پراکندگی وظایف جلوگیری کند. شهرداری باید بتواند نیازهای محلی را به سطوح بالاتر منتقل کند و در عین حال برنامه های کلان را متناسب با شرایط محلی اجرا کند.

نقش شهرداری در حکمرانی، نقش تنظیم‌کننده رفتارها و فعالیت‌های شهری نیز هست. مدیریت کاربری زمین، صدور مجوزها، کنترل ساخت‌وساز، ساماندهی مشاغل، نظارت بر ایمنی فضاهای عمومی، مدیریت ترافیک، کنترل آلودگی و ساماندهی فضاهای شهری بخشی از این نقش تنظیمی است. این تنظیم‌گری نه تنها ابزاری برای ایجاد نظم در شهر است، بلکه سازوکاری برای تضمین عدالت فضایی، حفظ منافع عمومی و جلوگیری از آسیب‌های ناشی از بی‌سامانی شهری محسوب می‌شود. شهرداری در این جایگاه باید بتواند میان منافع گوناگون و گاه متعارض، تعادل ایجاد کند.

شهرداری جایگاه مهمی در توسعه اجتماعی دارد. برنامه‌های مرتبط با فرهنگ شهری، آموزش شهروندی، ارتقای سلامت عمومی، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و حمایت از گروه‌های کم‌برخوردار بخشی از حوزه‌هایی هستند که شهرداری می‌تواند با سیاستگذاری و اجرای برنامه‌های محلی به آن‌ها شکل دهد. این حوزه‌ها معمولاً بیشترین تماس را با زندگی واقعی شهروندان دارند و کیفیت اداره آنها می‌تواند حس تعلق اجتماعی و اعتماد عمومی به حاکمیت را تقویت یا تضعیف کند. شهرداری با حضور فعال در این عرصه‌ها به بخشی مهم از حکمرانی اجتماعی تبدیل می‌شود.

شهرداری در سازوکارهای مشارکت عمومی نقشی کلیدی دارد. شوراهای محلی، جلسات مشورتی، ابزارهای شفافیت، سامانه‌های ارتباط مردمی و فرصت‌های مشارکت در تصمیم‌های شهری از جمله زمینه‌هایی هستند که شهرداری می‌تواند با تقویت آنها ساختار حکمرانی محلی را به الگوی مشارکتی تبدیل کند. مشارکت شهروندان در سیاستگذاری شهری اعتماد عمومی را افزایش می‌دهد و شهرداری را از مکانیسمی اداری به نهادی اجتماعی تبدیل می‌کند که نماینده واقعی نیازهای مردم است. این مشارکت یکی از شاخص‌های اصلی حکمرانی کارآمد شهری محسوب می‌شود.

شهرداری همچنین پیشران توسعه اقتصادی شهری است. حمایت از سرمایه‌گذاری محلی، ساماندهی فعالیت‌های اقتصادی، ایجاد زیرساخت‌های لازم برای کسب‌وکارهای کوچک، رونق گردشگری شهری، افزایش تحرک اقتصادی در محلات و برنامه‌ریزی برای توسعه پایدار از جمله نقش‌هایی هستند که شهرداری در ساختار حکمرانی ایفا می‌کند. این نقش اقتصادی اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا شهر بدون فعالیت اقتصادی پویا نمی‌تواند منابع مالی پایدار برای ارائه خدمات شهری فراهم کند. شهرداری با توجه به این جایگاه، پل ارتباطی میان برنامه‌ریزان، بخش خصوصی، کسب‌وکارها و شهروندان محسوب می‌شود و در قلب نظام حکمرانی محلی قرار می‌گیرد.

تمایز مدیریت شهری با مدیریت دولتی

مدیریت شهری به عنوان نهادی که در نزدیک‌ترین سطح به زندگی روزمره مردم فعالیت می‌کند، ماهیتی محلی و جامعه‌محور دارد. این نوع مدیریت با مسائل ملموس، نیازهای فوری، شرایط فضایی محلات و